

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Gospodarske stvari.

O trtni uši

se je izrazil gospod poslanec Pfeifer v deželnem zboru tako-le:

Ko se je jela širiti trsna uš l. 1865 po Evropi, izdalo se je velikansko mnogo denarja za razne poskušnje in komisije, da se ta uš išče, najde in uniči; zlasti na Francoskem so si mnogo prizadjali, uničiti trsne uši — seveda brez uspeha. Navzlic tem nepovoljnim uspehom smo tudi pri nas drage preiskovalne komisije nastavili dobro vedoč, da ž njimi ne preženemo trsne uši. Opomin tukaj na neko Ribniško burko; seveda je samo burka ali šaljivo nadvezanje. Zgubilo se je — pravijo — žrebe, katero je šel Ribničan iskat po dolini, v kateri je vedel, da ga ni: vem, da ga ni v tej dolini, pa ga grem vendar iskat, dejal je Ribničan, obhodil dolino za dolino ter tako dolgo tratil

čas, da mu je mej tem volk požrl njegovo žrebe. Vem, da s temi dragimi poskušnjami uši ne uničim, pa bom vendar le poskušnje naredil, saj imam denarjev zadosti za vse še tako prazne in še tako drage poskušnje. To je Ribničanom seveda samo nadvezano; kajti Ribničani in Ločani, katerim tudi marsikatero smešno posiljajo, so duševno jako zburjeni kmetje; zavedajo se svoje duševne zmožnosti, da sami uganjajo Ribniške burke, ker dobro vedo, da njih duševno zmožnost mi vsi pripoznamo. Tako se je pri nas za razne komisije zametalo mnogo denarja brez vse koristi, brez vsakega vspeha: novce je požrl volk, uš pa vinograde. Ko bi bili koj s početka rabili denar za nasajanje in odgojenje trsni uši zoperstavnih američanskih trt, ne pa zametavali za razne (filokserne) ušive komisije: ne bi bili sedaj v tako obupnem stanju v kakeršnem smo: imeli bi nekaj dragocenih poskusov morebiti tudi povoljnih vspehov z ameriško trto in nje požlahnenjem vsaj v tem oziru, da bi znali,

Podlistek.

Družbe rokodelskih pomočnikov po Nemškem in še marsikaj družega:

(Iz popotne torbe slovenskega rokodelskega pomočnika.)

(Dalje.)

Kreneva jo dalje in prideva v Mils, kjer sva prenočila. Potlej sva došla v Zams, kjer so naju zopet v kloštru pogostili. Potem jo mahneva proti Predarelskemu. Pri sv. Antonu, 6 ur od Landeckja je bilo vse polno Lahov, ki so delali železnico in predor (tunel) skozi Arlberg. To je visoka gora, čez katero sva tri ure hodila. Predor pa, ki so ga napravili za železnico, dolg je 1 uro hoda; železnica bode kacic 25 minut skozi vozila. Pri sv. Antonu je delalo železnico in predor kacic 2000 ljudi, največ Lahov, pa tudi Kranjcev (Slovencev). Kako veliko rokodelcev je povsodi po svetu, razvidi se iz tega, da sem 14 tednov hodil po Laškem, Tirolskem in Predarelskem, predno se mi je posrečilo delo dobiti in v službo stopiti, kar se je zgodilo še le v vasi Dalas, 3 ure od Arelberga na Predarelskem. Kaj

mislite, kakošna je ta vas? Leži v dolini, kmetje imajo malo grunta, ali veliko lepe živine. Takrat se jim je dobro godilo, ko se je todi železnica gradila. V teh krajih so ljudje zelo pobožni; skoro vsaka hiša v hribih ima svojo kapelico. V tej vasi sem delal sedem tednov; ko pa so železniški delavci od tod odšli, zmanjkalo je tudi drugim rokodelcem dela in tudi jaz sem šel dalje po svetu s trebuhom za kruhom.“ Hodil sem tri ure daleč v Bludenz, malo mesto na Predarelskem, kjer se prične predarelska železnica, ki gre skozi Arlberg v Innšpruk. Iz Bludenca sem se peljal po železnici v Bregenc, kjer sem med potjo prvič zagledal Reno, veličastno reko. Bregenc leži ob Bodenskem jezeru, je malo, čedno mesto, kamor veliko ljudi na sprehod hodi, zlasti ob nedeljah. Prihajajo čez jezero iz Nemčije in iz Švice. Opoludne sem se peljal čez jezero v Lindav na Nemško. Ko sem bil v Bregencu, bil sem navzočen pri lepi veteranski veselici. Iz Lindav-a prepeljejo v ladijah po jezeru železniške vagone na nasprotno švicarsko stran. V Lindav-u, lepem malem mestu*) na Baverskem, je imenitna de-

*) Pred mestom je svetilnik, stober, na vrhu lev.

katera vrsta ameriških trt se obnese v težki, lahki, peščeni itd. zemlji, potem če ameriška trta v našem podnebju obdrži svoje prirojene lastnosti, to je, se ne prevrže kakor sem jaz sam zapazil pri nekaterih domačih trtah: krljikovec (Krachgutedel) zgubil je prvotni fini okus, ni več tako aromatičen ko pred 15 leti, slankamenka pozneje zori, ko pred 10 leti; prijatelj mi je pravil, da laški sivček (Wälschriesling) se pričinja bližati naši beli zeleniki. Mogoče, da se ameriška trta pri nas drugače obnese, če jo dobimo s Francoskega, z Ogrskega, z Bizelskega ali pa — kar je po mojem mnenju neizogibno potrebno — direktno iz Amerike. V tem oziru poljedelskega ministerstva referent menda sam nema jasno določenega načrta, ker na primer državna trsnica v Kostanjevici dobivala je ameriške trte z Ogerskega, Francoskega, namesto naravnost iz Amerike; žalibog dotični uradnik ni naklonjen vinorejcem, sicer ne bi pri nakupu ameriških trt tako štedil, stiskal in skopoval ter se ne bi protivil brezplačnemu oddajanju ameriških trsnih ključev tem manj pa že požlahnenih trt, kar bi po njegovem mnenju povzročilo preveč troškov. Gospod pa ne pomisli, da — če propadajo vinogradniki — bode usahnil prav izdatni vir državnih dohodkov, vir, proti kateremu je oni trošek, ki bi nastal z brezplačnim deljenjem požlahnjenih ameriških trt stokratni manjši od ogromne škode po trsni uši. Tako postopanje mora hudo žaliti obupanega vinogradnika, ko vidi, da v nesreči ne najde tiste pomoči, tiste podpore, ki je kaj hitro pri roki, če na primer

požar poškoduje kakšno majhno predmestje Jeruzalema ali če pohlevna reka Jordan prestopi svoje bregove, pa še bridkeje, grenkeje občuti krivico, ko more od uničenih vinogradov plačevati davke in in več let čakati, da se odpišejo davki. V tem oziru si priprosti ljudje navadno pač sami pomagati ne znajo, ker ne poznajo dotičnih postav, politični uradniki pa iz lastnega nagiba redkokrat priskočijo davkoplačevalcu na pomoč; tukaj treba pouka o tistih postavnih določbah, ki po trsni uši uničenim vinogradom dovoljujejo prostost od zemljišnega davka; takoj bi moral dež. odbor vmes poseči ter kratko napisati v jasni okrožnici primeren pouk v približno taki podobi, kakor se nahaja v II. zvezku letos izdanem od društva za ohranitev avstrijske vinoreje ter razposlati okrožnico do predstojnikov občinskih, farnih in šolskih uradov. V zmislu teh priporočam dež. odboru izdavanje omenjene okrožnice.

Mnogo imam še na srcu glede vinstva, moja gospoda: kako težaven, rekel bi obupan je položaj vinorejca, ki se ima boriti proti podzemeljski filokseri in nadzemeljski peronospori, vrh tega pa še proti brezvestnim vinskim trgovcem, ki hodijo v inozemstvo po tako imenovano brezdomovinsko vino, ki ga pripeljejo do Brežke ali Videmske postaje, tukaj par veder Bizelca oziroma Dolenjca dokupijo potem vse oddajo in odpošljejo pod novo firmo „Dolenjca“ ali „Bizelca“ na določeno mesto; poleg tega bi omenjal, kako se semtertja nareja „čviček“, kako si pri tem iščejo 100 in še več odstotkov dobička kolikor poštena kapljica seveda

kliška šola. Od Lindava sem se prepeljal na Švico v Rohrčah. Ko smo se prepeljevali po jezeru, so popotniki kaj lepo prepevali. Od tod sem se peš podal proti St. Gallenu. Med potjo nagovorili so me dobri gospodje, ki so me kaj prijazno v svojo sredo sprejeli, rekoč popotnim ljudem se mora na roke iti. Ob 9 uri zvečer pridem v St. Gallen, kjer se podam v družbo rokodelskih pomočnikov. Tu so obhajali ravno god družbinega predsednika. Sprejeli so me kaj prijazno v svojo sredo ter me pogostili s pivom. Drugi dan sem šel k maši, ogledal si mesto, ki ima lepe cerkve, kajti tukaj je veliko katoličanov, med mašo je molil ves čas eden naprej rožni venec, kar je tudi pri nas v nekaterih krajih lepa navada. Od tod sem se podal čez Gossau in Plavil, kjer so me v prvič na mojem potovanju obdarovali s tako zvanim „Ortsgeschenk“, to je z običajnim darilom, in to je bila klobasa s kruhom. V Will-u, t. j. majhno mesto, dobil sem 70 rapnov (po našem denarju 35 kr.) od rokodelske družbe; pri kapucinih pa juhe. Od tod sem se peljal po železnici v Winterthur, kamor sem dospel že po noči. Spal sem v priljubljenem rokodelskem prenočišču za 50 rapnov. Tu je lepo vseučilišče in krasni sprehodi. 1. julija sem došel v Zürich, imenitno švicarsko mesto, ker sem dobil prijatelja, s katerim sva se po tujem svetu tolažila. Ogledal sem si mesto, obiskal rokodelsko društvo, ki pa ne razpolaga z obilnim imetjem, vendar me je podprlo s svoto 15 rapnov. Katoliška cerkev je nova, pa majhna, še ne popolnoma z vsem preskrbljena. Mesto je veliko in leži lepo ob slavnem, velikem jezeru, kjer sem svoje utrujene kosti nekoliko okrepčal. 7. julija došel sem v Zug, lepo mesto ob enako imenovanem jezeru, kamor se je bilo lani nekaj hiš pogreznilo. V okolici je lepa narava, katero sem si dobro ogledal. Ko sem po svetu po delu popraševal, reklo se mi je enkrat: Od tega rokodelstva jih je kot jelk v gozdu. 8. julija sem jo mahnil preko gorovja Aar v Švic, kamor sem došel zvečer. Tukaj me je zopet katoliška rokodelska družba s 15 rapni obdarovala. V Švic je malo mesto. Reklo se mi je, da dobim tudi od mesta lahko darilo. Namesto darila hotelo mi je dati mesto brezplačno prenočišče,

ne more dajati — ali čas danes ne dopušča obširnejše razprave, ker imamo rešiti še celo dolgo vrsto važnih predmetov; tedaj za danes z Bogom!

Dolenjska železnica.

(Konec.)

Deželni odbor si je prizadeval poizvedeti, na kateri način bi občine tistih okrajev, katere bode nameravana železnica vezala z drugimi železnicami, hotele pospeševati železnico.

Mislil je deželni odbor, da bi zastopi posameznih krajev in občin kakor tudi posamezni posestniki to podjetje najložje in najizdatnejše pospeševali s tem, da brezplačno odstopijo pašnike in druga zemljišča, kakor tudi s tem, da po ceni, ali vsaj ne dražje, kakor je prava vrednost, prepuste druga za zgradbo železnice potrebna zemljišča in pa da brezplačno odstopijo kamnje in pesek.

Dalje se je mislilo, da bi občine to podjetje mogle pospeševati s tem, da bi v svoj letni proračun postavile po razmeri njihovega premoženja primerne zneske, kateri bi bili kot poroštvo obrestij za primerno število delnic (akcij). Konečno je bil deželni odbor tudi mnenja, da naj bi se občinam, katere so v stanu to storiti, priporočalo, da bi prevzele nekoliko delnic.

Pri dotičnem posvetovanji, ki se je v tej zadevi vršilo do zdaj v sodnih okrajih Novomesto, Kostanjevica, Žužemperk, Mokronog in Trebnje, potem Kočevje, Velike Lašče in Ribnica, so občinski zastopi izrazili, da so zadovoljni s tem, da bodo na navedeni način pospeševali zgradbo dolenjskih lokalnih železnic in da si bodo prizadevali, da bodo

posamezne občine v omenjenem smislu sklenile pravno veljavne sklepe. Več velikoposestnikov je tudi obljubilo, da bodo prevzeli delnice in mnogo zemljiških posestnikov se je izjavilo, da bodo vsa svoja zemljišča, kar se jih bode potrebovalo za zgradbo železnice, brezplačno odstopili. V enem okraju je več občinskih zastopnikov bilo za to, da bi si vse občine tega okraja pridobile za zgradbo železnice potrebna zemljišča in bi jih potem brezplačno odstopile.

Iz vseh dozrajnih obravnav se sme zanesljivo sklepati, da bodo prizadete občine, kakor tudi nekateri udeleženci po vseh svojih močeh podpirali zgradbo in da se zlasti sme za gotovo pričakovati, da bodo znaten del za zgradbo železnice potrebnih zemljišč brezplačno dali na razpolaganje in da bodo tudi za druga zemljišča zahtevali le pravi vrednosti primerne kupne cene.

Deželni odbor dá z ozirom na imovinske razmere dežele znesek 500.000 gld., katerega pa bi bilo z obresti vred povrniti v večih letih.

Deželnemu odboru se naroča, da stavi prihodnjemu deželnemu zboru primerne nasvete, kako bode poskrbeti skleneni donesek.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

V državnem zboru so pokazali Slovani in Konservativci, da so jako miroljubni in da želé pravične sprave z liberalnimi Nemci, kajti volili so za prvega podpredsednika državnega zbora liberalnega Nemca Hlumecki-ja in za drugega podpredsednika še le Čeha Cajthamer-ja. Ta

ki pa je slabo, preslabo, da bi mogel človek z mirno vestjo v njem zaspati.

Sel sem iskat drugega prenočišča za denar, in dobil sem pri mesarju za majhen denar dobro in lepo spalnico, kakoršne nisem imel v petih mesecih na svojem potovanji. Čez visok hrib Mitten sem prišel v neki kloster, kjer od l. 1847, kakor so mi pravili, dve nuni le naprej na glas molite. Tukaj sem dobil prav dobro juho. Jedno uro hoda od tukaj sem prišel v imenitni romarski kraj Einsiedeln. Tukaj je velikanska cerkev, katero opravljajo jezuiti. Sredi cerkve je kapelica iz samega mramorja; v njej je v zlati obleki črna mati božja, kakoršna je tudi v cerkvi sv. Štefana na Dunaji. Tukaj imajo jezuiti srednje šole, pekarije, fabrike za perilo itd. Zanimivo je, kako so molili jezuitje v kapelici pred materjo božjo. Prišli so kar paroma, naprej mlajši, zadej starši, roke so vsi križem držali na prsih. Šli so v kapelico, kjer so dolgo časa molili in peli. V Einsiedel-u spovedujejo v vseh jezikih, samo v slovenskem jeziku menda ne, tako nisem mogel iti

ki spovedi, kar bi bil rad storil, ker se še nikoli drugače spovedal nisem. Vsak menih ima napisano, v katerem jeziku spoveduje, kajti iz cele Evrope prihajajo tu sem po celi železniški vlaki.

V mestu Einsiedeln so velikanske tiskarne, katere tiskajo največ svete podobice. Hiše so lepe in velike. Spal sem v gostilni; plačala je zame družba katoliških rokodelcev. Ko sem se še drugi dan pri sv. maši oglasil, šel sem zopet naprej čez hrib Etsel. Tukaj je kapelica, ki je bila od angeljev posvečena. Od tod sem došel v mesto Raperschwil na južni strani Zürich-skega jezera, kjer sem prenočil za 40 rapnov. Drugi dan sem jo krenil ob desni strani Zürich-skega jezera in zopet došel zvečer v Zürich. S prijateljem sva šla zvečer na sprehod in bila v zbirališči, kjer so z godbo in pesnijo in z rudečimi zastavami sprejeli človeka, ki je bil zaprt zavoljo tega, ko se je za delavski stan malo preveč vroče potegoval. Prihodnji dan sem si zopet mesto ogledoval, poslušal godbo itd.

(Konec pride.)

popustljivost utegne naši slovanski večini prej škodovati kakor koristiti, če so tudi s tem dokazali, da radi priznavajo Nemcem pravice, katere jim gredó. Predsednik g. Smolka je uže jako star; kaj lahko se zgodi, da bode dalje časa predsedoval liberalni Nemeč Hlumecki. — Isterski hrvatski poslanec Vitežič moral se je pa krepko potegniti za vrlega tržaškega duhovnika Mandiča, ki ureduje dobri hrvatski list „Naša sloga“, katera se poteguje za isterske Hrvate enako vrlo, kakor koroški „Mir“ za koroške Slovence. Mandiča je namreč policija dolžila, da ni dober Avstrijec. Žalibog nismo še Slovani prestali tiste dobe, v kateri se je mislilo, da dober Slovan ne more biti dober Avstrijan. Kdaj se bode odjenjalo od napačne misli, da le Nemci in nemško govoreči ljudje so dobri avstrijski domoljubi?!

Državni zbor se bode pečal letos s prena-redbo vojaške postave. Po tej bodo vsako leto pobirali več novincev, kakor do zdaj in deželno brambo bodo premenili v redno vojsko. Utegnejo tudi triletno redno vojaško službo spremeniti v štiriletno. Z 20. letom se pa mladenči ne bodo jemali več v vojake, ampak še le z 21. letom. Pravijo, da bode prememba vojaškega zakona zopet večjih davkov terjala. Hudo je res, ali vse se oborožuje — tudi mi ne smemo zastati. Ko bi se našel človek, da bi pobral orožje vsem državam, to bi bil dobrotnik.

Nemški protivniki v državnem zboru so bili razcepljeni do zdaj na tri stranke; dve stranki ste se zopet združili v eden klub. Ta bode sedaj v državnem zboru najmočnejši, šteje uže 113 udov. Slovanski poslanci morajo biti odslej tem bolj oprezni; kajti porabili bodo ti nemški poslanci združeni vsako priliko, da vržejo sedanjo vlado, ki je vsaj deloma prijazna Slovanom.

Obpravavala se bode v državnem zboru tudi postava, po kateri bode prepovedano razkosavati zemljišča med otroke. Ako umre kmetski posestnik brez oporoke, podeduje kmetijo vselej samo eden dedič. Dolgovi i vsi drugi stroški se bodo odbili in kar ostane, to še le se bode smelo razdeliti med posamezne otroke.

Kaj je novega po širokem svetu?

Ruski car je bil s svojo družino v smrtni nevarnosti. Peljal se je po železnici v južni del svoje velikanske države, v gorati Kavkaz, pa se je železniški vlak prekucnil in veliko njegovih visokih gospodov spremljevalcev bilo je na enkrat ranjenih ali celó mrtvih. Car in carica sta bila le malo ranjena. Kdo je vzrok nesreči, ne ve se, ali hudobne roke nihilistov, ali slaba železnica.

Rusija še vedno obravnava s sv. Stolom — upati je, da slednjič vendar pride popolno sporazumljenje med Rimom in Rusijo.

V **Srbiji** hočejo vpeljati novo ustavo. Kralj bi si menda z njo rad pomagal iz zadrege, v katero ga je spravila ločitev njegovega zakona. Kraljica Natalija je bila bolj priljubljena kakor on — sedaj jo je pa kralj kar spodil — s pomočjo svojega razkolnega nadškofa!

Angleži bodo vojskino brodovje jako pomnožili — napravili bodo kar naenkrat 28 ladij in še mnogo torpedovk.

Rusija nam Avstrijcem nič kaj ne zaupa; potniki iz Avstrije v Rusijo morajo prestajati na meji velike sitnosti pri preiskavanju potnih listov. To ni dobro znamenje.

Piše se nam:

Iz Stopič pri Rudolfovem. — Redko slovesnost smo obhajali pri nas 4. t. m. to je zahvalno nedeljo. Po dovoljenji mil. g. knezoškofa Ljubljanskega, so mil. g. prošt Novomeški blagoslovili našo povekšano in okusno prenovljeno farno cerkev; spremljevani od mnogih preč. gg. duhovnikov pričeli so to opravilo ob 10. uri med lepo ubraim klenkanjem in močnim pokanjem možnarjev. Po blagoslovljenji imeli so pridigo, v kateri so zanimivo razlagali obrede blagoslovljenja novo napravljeneh cerkvâ, ter mladosti, kakor starosti priporočali vse cerkvene reči takó uporabljati, da bo njim v dušni prid. Naposled pohvalili so č. g. župnika, kateri se niso ustrašili truda in družih težav pri delu, da se je napravil tako veličasten hram božji. Pohvalili so i oba jako marljiva cerkvena ključarja, kakor tudi vse farane, ki so pripomogli ter delali pri popravljanji cerkve. Potem je bila velika pontifikalna sv. maša, s konečno zahvalno pesmijo in darovanjem.

Po dopoldanskem opravilu so blagoslovili m. g. prošt prekrasno soho (podobo) Lurške Matere Božje (izdelane na Tirolskem), katero je nosilo 8 belo oblečenih in ovenčanih deklet, ob straneh, spredaj in zadaj so svetile dekleta in žene s svečami. Jako ginljiv prizor! — Ljudstva je bilo, da se je kar trlo. Med procesijo bile so pete litanije Matere Božje. Po tem opravilu bilo je zopet darovanje.

Naj mi bo dovoljeno, omeniti ob kratkem tudi kaj se je novega naredilo in popravilo. — Cerkev, katera je bila prej premajhna, se je zdaljšala pri velikem oltarji, ker je bilo pa na pol okrog cerkve pokopališče, se je to nazaj postavilo, ter obzidalo, da je sedaj cerkev sama zase. Postavila se je mrtvašnica, katere prej ni bilo. Veliki oltar se je prestavil. K jako lepo izrezlanim delom prejšnjega oltarja napravila se je kamnita oltarna miza, na to kaj lep lesen tabernakelj, poleg teh zelo težki bronasti svečniki. Tlak okoli oltarja je kamenit isto tako obhajilna miza. —

Pravo mojstersko delo. Iz starega žagrada sezidala se je prostrana kapela, v kateri stoji na oltarji prekrasna in umetno izrezana soha Lurške Matere Božje. V istej kapeli je nova prav lično narejena spovednica, in ravno taka pod korom. Na levi strani pri svetišču je novo sezidan žagrad, kapelične velikosti; na ovo stran je prenešena tudi leca, nad katero je sedaj nova streha. Mnogo je še novega, mnogo pa tudi popravljenega, kakor: stranska oltarja, orglje itd.

Pod umnim vodstvom preč. g. župnika, kateremu so gotovo vsi farani iz srca hvaležni, so delali različni rokodelci. Vseh pa ne morem naštevati. Zidarski mojster g. Hočevan, ki je lepo in srečno dovršil zdaljšanje in dozidanje cerkve in drugo; kamnosek in rezbar g. Vurnik iz Radovljice pa je iz večvrstnega mramorja napravil oltar, obhajilno mizo, iz lesa pa jako čeden tabernakelj, lepo zrezljani spovednici, streho nad prižnico in drugo. Oba sta svoje prav dobro izvršeno delo napravila jako po ceni. Druga mizararska dela, kakor tudi novo omaro za cerkveno opravo, je po ceni v splošno zadovoljnost izvršil g. Pelko, mizararski mojster v Kandiji poleg Novega Mesta. — To je ob kratkem nekoliko o naši svečanosti in cerkvi. Kadar pa prideš dragi čitatelj v Stopiče, oglej si cerkev, in prepričaj se bodeš o njeni krasoti, katera dela čast preč. g. župniku in vsem faranom.

Kostanjevica 12. sept. — Včeraj popoldan so prišli v Kostanjevico novi gospod župnik vis. čas. gosp. Damjan Pavlič, presrečno sprejeti od novih svojih faranov. Pri tej priliki se je zopet pokazalo da veje v naši fari ves drug duh, ko še pred malo leti. Vsakemu mora srce igrati ko vidi lepo slogo med vis. čas. duhovščino, c. kr. uradniki in meščani. Ta sloga je mogoče storila, da se je novo osnovalo bralno društvo, katero smo jako težko pogrešali. Sinoč je imelo bralno društvo svoj prvi občni zbor, kateri je izvolil g. Viktor Rozina c. kr. bilježnika predsednikom, g. Franc Gregoriča c. kr. davčniga pristava blagajnikom. Drugi gg. odborniki so: Mih. Novak, Dom. Pavlič, A. Straus, Jos. Rohrmann in Henrik Frankovič. Nadomestnika gg. Otm. Sever, Lav. Abram.

Iz Krškega. — [Korist posojilnic v malih krajih). Kmetu Ž. z V. pri R. so ukradene hranilne bukvice tukajšnje posojilnice, glaseča se na 900 glđ. Ali tat si ne bo mogel s to knjižico pomagati; pri krški posojilnici je vložnik osebno poznan; tudi je že objavil, kaj se mu je pripetilo. Ako bi bil mož imel pri tuji hranilnici denar vložen, utegnil bi bil tat poprej denar vdobiti. To zopet kaže, kako koristne so posojilnice v malih krajih za majhne okolice. Da bi se krška posojilnica še bolje okrepcala in še

bolje razširila na korist ljudstva samega, ukrenila je ona imenitno olajšavo, ki se razvidi iz okrožnice te zadrage, katero je te dni med svet poslala.

Iz Belokrajne 10. nov. — V „Dol. Nov.“ z dne 1. nov. t. l. smo brali o dolenski železnici z jedne strani z veseljem z druge pa z otožnostjo, ker nismo nikjer ne črke zamogli najti, da bi bilo v tem pogledu govora tudi o naši Belokrajini. Razni načrti so se že naredili, posebno v novjšim času, ali nijeden ne jemlje v poštev obrazovalne, okrajne, deželne in strategijske razmere tako primerno, kakor ravno prvi, to je: blagega spomina dr. Thomanov uže pred dvadeset in več leti narejeni načrt: počenši od Ljubljane čez Žužemberk, Sotesko, Verčice, Črnomelj, prečrtavši tako sredino dolenske strani po vzgledu natornega zakona, da mora namreč srce iz sredine trupla oživljati skrajne ude, nikakor pa narobe. Ta proga prereže naj menj hribov, od taiste se z malimi stroški lahko zveže Novomesto, Kočevje itd. prekorači, in kar je od ravno znamenite vrednosti, zapustivši Kranjsko na Hrvatsko itd., tedaj veže vasi trgove, mesta in dežele, kar vse se ne more reči o ravno najnovjšem načrtu. Za ovo od nas zaželjeno in predloženo črto pa stroški tudi nikakor nebi bili večji kakor ktere druge novejše.

Brali pa smo tudi sledeče: „Za dolenske potrebe so se potegovali razni gg. poslanci, v prvi vrsti Pfeifer in Šuklje, vendar pa nismo našli, da bi se za železnico čez Belokrajno le z besedico poteguli; — in to nas je najbolj osupnilo vprašali smo se: ali ne bo Belokrajino ravno tako bolelo v to svrhu dovoljenega pol milijona, kakor druge Dolenjce? ali Belokranjci ne plačujejo ravno tako deželnih priklad, kakor drugi Dolenjci, zakaj se mi torej tako lepo tiho preziramo? To se nam je vidlo potrebno zabilježiti; da se izvé, da Belokrajna še živi, in da hoče od omenjene železnice tudi nekoliko koristi imeti, bodisi tako ali tako; da se izvé, da ne delajo Gorjanci meje mej Kranjsko deželo ampak Kulpa. — Ne vemo ali je res, vendar pa smo morali uže večkrat slišati, da imamo mož, ki sicer na videz in pred ljudmi železnico glasno in odločno zahtevajo, na tihoma pa kolikor vzmerno taisti nasprotujejo in jo zatirajo! Vzmerno, da tudi te in enake nakane deljujejo, da o družih molčimo!

Naj bo vže to ali ono, naj ima po mislih nekaterih železnica tudi marsikaj slabega v sebi, vendar je resnično, da kjer ni prometa ni zaslužka, kjer ni zaslužka ni kruha, in kjer ni kruha je glad, revščina in vse hudo, kar je s tim združeno — o napredku pa tudi ne more biti govora. Žalostno!

Iz Retja. [Fran Lovstikova vas.] — Tukaj in v okolici po vsem gornje Dolenjskem, se je zlasti v tekočem desetletju, akoravno ne še popolnoma, vendar vsaj deloma začela razvijati hva-

levredna, hranedajalna in dobičkonosna sadjereja. Najbolj zanemarjeni gospodar vzdramil se je iz svojega spanja, ter je, čeravno ne po pravih umne sadjereje, pa vsaj po svojem modrovanju začel zasajati sadna drevesca. Pri tem modrovanju pa je bil naš kmet posebno pozoren, da je sadil bolj sadike koščičastega sadja; ne toliko jabljane in hruške, mnogo bolj češplje in slive; to drevje, si je mislil, je bolj dobičkonosno, iz njega sadju se skuha slivovka, katera se prav lahko, pa drago proda. — Vprašajmo pa letos onega, ki je pred nekaj leti tako modroval! Kaj nam bo povedal? Z žalostno jezo nam bo začel praviti, kako so kmetje po nekaterih krajih, letošnje češplje in slive, katere nikakor niso bile sposobne za sušenje, dali žreti svinjam, ker si jih niso upali zaradi visocega davka napraviti za kuhanje žganja! Prašam: ali ni to žalostno za vbozega kmeta? Koliko je gospodarjev, ki so v rodovitnih letinah po 20—50, celo do 100 gld. prejeli za domačo slivovko; kar so imeli lahko za vse davke in druge potrebe; zdaj jim je pa na mah vse odvzeto. — Poslanci naši! Potegnite se za vbozega kmeta! Pridobite mu postavbo, po kateri bo smel brezdačno si napravljati iz sadja kuhano vino. Saj vendar ni to tisti prenesrečni žgeči „špirit“, kateri je že požgal cele rodove človeštva. Saj ni nobenega kmeta sedaj na svetu brez dolga! Upnikom pa kaj diši, kadar njih dolžnik žganje kuha; počasi pricapajo s posodo in besedo: „Plačaj svoj dolg! če ne z denarjem, pa z žganjem“. Dolžnik se res uda tej zahtevi; se vdaja in plačuje svoj dolg s slivovko toliko časa, da je še sam nima v največji potrebi kapljice!

Od nekod z Dolenjskega. — Zadnji čas sem imel priliko nekoliko pogledat nekatere kraje naše ljube Dolenjske; nisem šel sicer samo radovednost past — marveč opravki so me silili, da sem zapustil domače ognjišče.

Na tem potu sem zapazil marsikaj, kar mi je delalo kot rodoljubu veselje, pa tudi videl to ali uno napačnost. Posebno mi je bilo še drago kot podporniku „Dol. Novic“, da sem ta listič videl v mnogih kmečkih hišah ter se prepričal, da ga naš Dolenjec res, hvala Bogu, rad prebira.

Govoril sem o tem z nekaterimi gorečimi rodoljubi; čul sem sploh Vaš list hvaliti — a tudi brez opomb, da bi bilo to ali uno lahko drugače — ni bilo. Nekateri Vam sporočim ustmeno, ali ene pa nikakor ne morem zamolčati, pošljam Vam jo pismeno — upam, da v korist Vam in Novicam.

List je dober, se je govorilo, ne v enem kraju, ali premalo odločno se poteguje za katoliška načela. Pač jih nikdar ne pobija, ali zdi se, kakor bi hotel pisati tako, da se ne zameri ne liberalcem ne katolikom. Kako čudno so se vedle

„Dol. Novice“ ko se je drugod toliko govorilo o verski šoli! Odločnosti je treba dandanes, gospod vrednik!

Odgovor vredništva. Za to opombo smo Vam jako hvaležni, jasna beseda, dober prijatelj! Vendar pa mislimo, da smo tudi doslej vselej kazali skozi in skozi katoliško prepričanje — in če prejšnje liste pogledate, tudi za versko šolo smo izrekli nekterekrti prav ostre besede. — Zgubili smo zaradi tega celo par naročnikov, iz česar si pa nič ne storimo. Verjemite nam, da bomo častno stali ali pa častno pali. Kar se pa tiče verske šole, bode brez dvoma letos ali bolj prav prihodnje leto še prilika govoriti, in ako doslej nismo o tem pisali posebnih člankov — zgodilo se bode v bodoče.

Iz Cerklj pri Krškem. — Meseca oktobra nastopil je v. č. g. Martin Končnik, prej župnik v Javorji pri Litiji, svojo novo županijo Cerklje. Tudi Dolenjec zna pokazat kako spoštuje svoje duhovne, to je kazal krasni sprejem. Bil je navzoč ves občinski odbor s svojim županom. Šolarji zapeli so slovesnosti dostojno pesem, pod vodstvom vrlega učenika gosp. Simona Lomška. Jedna šolaric podala je g. župniku po lepem nagovoru šopek cvetic. Navzočega je bilo mnogo ljudstva. Postavljeni so bili štirje slavoloki, z primernimi napisi. Strel topičev naznanjal je v tri dežele veselje celih 13 mesecev osirotele župnije. Sme se trditi, da še nikdar kaj tacega v Cerkljah ni bilo. V nedeljo potem predstavil je novega g. župnika č. g. dr. J. Šterbenec, dekan v Leskovci; prišlo je tudi precej sosednih duhovnov. Novega g. župnika čaka mnogo dela, ker župnija šteje do 3000 duš a zdaj je brez duhovnega pomočnika. Razen tega pa še vse stanovanje s cerkvijo popravila čaka. Treba bo pridnosti in vstrajnosti. — Dosedanji upravitelj naše fare, preč. g. Janez Zupančič, vrl duhovnik, šel je za kaplana v Spodnjo Idrijo. m. 21. 7. 86-19. 1. 9. 87. m. 21. 7. 86-19. 1. 9. 87. m. 21. 7. 86-19. 1. 9. 87.

Iz Lahovlj pri Cerkljah na Gorenjskem. — Letos imamo lepo jesen, da smo si lahko navozili drv in stelje (resja). Lepo se zahvalimo Bogu za vse prejete dobrote v letu 1888. Pšenica, detelja, mrva so se dobro obnesle, srednje, proso, ječmen, koruza, lan, oves, buče; rž slabeje; boljše krompir. Sadja je obilo povsod, posebno po Tujenških hribih se zelo mošt kuha, ali v suho sadje ga je boljše porabiti, kot v slab mošt. Saj veste, slab mošt ni toliko vreden; zdravju prija bolje bistra voda kot slab mošt. Posojilnice nam manjka še v našem kraju; ta bi mnogim kupcem ugajala. Žganje (divja voda) se zdaj zeló zeló opušča. Vestni krčmarji naj ceneje vino točijo, kruh naj ne prodajajo več po 20 kr. hlebec, temuč po 16 kr., potem je divja voda čisto proč, in naj Mohamedani pijó sami žganje. Družba

treznosti more premagati vse z božjo pomočjo. — Lansko leto je v Zalogu na Mali Šmaren gorelo in sedaj se ve, zažgal je otrok, ko je za zajci svetil pod pód in potem toliko škode napravil; zatorej bi imeli starši, takih otrok, ki so ognja krivi, kaznovani biti, potem bi bilo polovico manj požarov.

Domače vesti.

(Premembe.) Preč. gosp. župnika: Vovk v Št. Jarneji in Bartol v Hinjah, gresta v pokoj. G. dr. Homan je prišel za zdravnika v Trebnje. V Krškem je pri davkariji vstopil kot vajenec g. Škof. G. dr. Ign. Klemenčič (doma iz Trebnjega) postal je profesor na visoki šoli v Gradci. V Ljubljani je umrl preč. gosp. Ign. Tavčar, bivši župnik pri sv. Križu pri Kostanjevici.

(Velik dar.) Slavni naš rodoljub Josip Gorjup v Reki zagotovil je trideset tisoč goldinarjev za zidanje posebne sokolske telovadnice v Ljubljani.

(Šolske novice.) Za St. Jarnej in Radeče, kjer se odpre 4 razred ljudske šole, in za Kostanjevico, kjer se bode 3. razred otvoril, iščejo se učitelji. Plača je povsodi po 450 gl. na leto. Gosp. učiteljica Amal. Klančar v Novem mestu se je omožila z g. V. Rozino, c. kr. notarjem v Kostanjevici.

(Cesarska 40letnica) se bode praznovala v Kandiji 16. in 17. novembra.

(Osemdesetletnico) rojstva svojega praznoval je gosp. Andrej Turk, bivši dolgoletni vzgledni učitelj in neupogljiv narodnjak, sedaj že več let v Šent Vidu pri Zatičini.

(Na državni sadni razstavi na Dunaji) so z Dolenjskega razstavili bili ti-le: Kmetijska šola v Grmu, Matija Hudovernik iz Dobropolja, Ivan Koncilja iz Žužemberka, vitez pl. Langer in Julija Rudež s Tolstega vrha, Ivan Lakner iz Mozolja, grofa Kotullinskega graščinsko oskrbnništvo v Boštanji, Anton Pianinec iz Boštanja, vitez pl. Savinschegg iz Metlike. Vsi so bili na razne načine tudi odlikovani.

(Obrtne strokovne šole v Ljubljani) se prično 3. decembra, vpisovanje pa 26. novemb. Učenci (učenke) morajo se oglasiti s svojimi roditelji ali z njihovimi namestniki v pisarni strokovnih šol (Virantova hiša, zvezdarske ulice, I. nadstropje) ter dokazati, da so dovršili ljudsko šolo in izpolnili 14. leto. — Otvorjenje se bode vršilo v družbi s slavnostjo, ki jo priredi ljubljansko mesto v spomin 40letnega vladanja Nj. Veličanstva.

(Pri razstavi v Ljubljani) so bila vina na pokušnjo sledečih dolenjskih vinorejcev: gospe Hočevar in g. Pfeiferja iz Krškega, Mokriška graščina, Boštanjška, Raška, Metliška, šola v

Grmu, g. Langer, g. Bojanc, graščina Bajnofska in Krupska.

(Vinska letina) po Dolenjskem je poleg uim boljše izpadla, kakor smo pričakovali; v obče jo smemo dobro imenovati, kar se tiče kakovosti, a srednjo, kar se tiče množine. Z ozirom na to je letina slabša od lanske; toda kar se tiče dobrote, presega lansko precej, kajti vino je močno in se prijetno pije.

(Veliko starost) učakal je Franc Nagi, ki še živi v mestu Steinamanger in je sedaj 132 let star. Kot vojak udeležil se je pogreba slavne cesarice Marije Terezije.

(Nagla smrt.) Prišel je 7. t. m. čevljar Anton Borse, mladenič kakih štiri ali pet in dvajset let star iz Šent Jarneja, v filialno prodajalnico Gačevo v Št. Jarneji po lesene klince, da bo čevlje zbijal. Ko omenjeno reč zaprosi, se zaverti, in v prodajalnici skupaj pade. Skušali so na vse načine, da bi ga oživili, pa bilo je vse prizadevanje zaman. Pokopali so ga 9. t. m. Treba je biti tudi mladini zmiraj pripravljeni.

(Pri porotnih sodbah) 19. t. m. se bodo imele zagovarjati nasledne osebe: Dne 19. Valentin Zupan, zaradi zločinstva težke telesne poškodbe; 20. Jure Krašovec, zaradi zločinstva rop in poskušene posilne nečistosti; 21. Rupert Milač, zaradi zločinstva uradne nezvestobe; 22. in 23. Jože Seljak, zaradi zločinstva zažiga; 24. Janez Vouk, zaradi tatvine; 26. in 27. Anton Bizjak in sodrug, zaradi hudodelstva goljufige; 28. Martin Radenšek, zaradi zlorabe uradne oblasti.

(„Zlati orehi“ s podobami.) S tem naslovom izišla je kaj mična knjižica za otroke, katero prav toplo priporočamo, in je za Miklavževo darilo kaj primerna. — Cena iztisu 35 kr., po pošti 40 kr., trdo in in lepo vezan, za darilce 50 kr., po pošti 55 kr. „Zlati orehi“ dobivajo se pri založniku Rudolf Milic-u v Ljubljani in tudi v vseh knjigarlah.

(Kranjski deželni odbor) je razpisal službe enega inšpektorja, enega revidenta in 60 dacarskih služeb. Dacarji dobijo po 32, 36 in po 40 for. na mesec, zmožni morajo biti vsaj slovenskega jezika v govoru in pisanju, oziroma tudi nemškega. — Prošnjiki za vsakotero teh služb morajo biti avstrijski državljani, neomadeževanega in neoporečenega življenja, trdnega zdravja in krepkega telesa; razun tega pa je treba za dacarsko službo dokazati prošnjikam starost, so-li oženjeni in koliko imajo družine, koliko so v šolo hodili, kje so dozdej in v kateri lastnosti služili, imajo-li kje stanovitno stališče, kateri kraji dežele so jim najboljše znani in morejo-li in koliko jamčarine dati. Vse prošnje morajo biti lastnoročno in na 50 kr. kolek pisane, pridjana morajo biti dotična spričevala in pisma, ter vložene do 26. novemb. 1888.

(Za IV. letno zasedanje porotnih razprav v Novem mestu), ki se 19. nov. prične, izžrebani so naslednji gg. glavni porotniki: Zevnik Jan., pos. iz Dol. Skopic; Bojc Ant., trg. iz Dol. vasi; Gril Fr., pos. iz Poljanšice; Trampuš Fr., pos. iz Metlike; Oberster Jož., mlinar iz Jurjovce; Brinskelle Andr., pos. iz Poljanšice; Fink Andr., pos. iz Tople rebri; Udovč Jan., pos. iz Kala; Dolinar Jož., pos. iz Povhovece; Kočevar Jan., pos. iz Nestoplje vasi; Strauss Ant., pos. iz Kostanjevice; Marn Avg., pos. iz Dul; Schuss Mat., pos. iz Mihele vasi; Stalzer Tom., pos. iz Mozla; Sila Mat., pos. iz Pristave; Fabjan Fr., pos. iz Dol. Gradiš; Verce Jož., pos. iz Korita; Fink Mat., pos. iz Planin, Colarič Mart., pos. in mlin. iz Slinovce; Vesel Jož., pos. in trg. iz Zamosteca; Ranzinger Fr., vinotržec iz Kočevja; Schener Karol, pos. iz Krškega; Perg Jož., gostiln. iz Slov. vasi; Režek Ive, pos. iz Krašin vrha; Zevnik Fr., pos. iz Čateža; Plut Jak., pos. iz Kloštra; Krakar Miha, pos. iz Jernejevasi; Walland Fr., pos. iz Žužemperka; Vanič Jan., posest. iz Krškega; Hrella Jož., pos. iz Jelševnika; Volčič Fr., pos. iz Dol. vasi; Sterbenc Peter, pos. iz Star. trga; Matzele Jan., pos. iz Nov. tabora; Zupančič Jož., iz Belečivrh; Bajuk Jan., pos. in gostiln. iz Metlike; Pezdirc Ive, pos. iz Drašič. — Gg. nadomestni porotniki: Perušek Rajko, c. kr. gimnaz. profesor, Surc Jan., pos. in trg., Zobec Jan., pos., Recelj Jan., pos., Donemüller Nikod., c. kr. gimn. profesor, Fischer Karol, pos., Božič Fr., pos. in trg., Kalčič Ant., pos. in trg. iz Novega mesta; Rohrmann Fr., pos. iz Mal. Slatnika.

V mesecu oktobru v Novomestu vračujoča se pisma:

Johann Krašovec, Rosalnic — Gospod Škof, Sekoviska — Jakob Krašovic, Agram — Agnes Simoncic, Drašič — Ignac Sustersič, Joliet — Franc Mihelak, Cilli — Josef Lužka, Lemberg — Franc Goršin, Colorado (dva) — Josef Miller, Demrer — Jean Zurec, Anokee — Jakob Kulanc, Chicago — Johann Šelko, Zagrab — Franc Brule, Dullah — Maria Gradonitz, Triest — Josef Brule, Klagenfurt — Daniel Vranilovic, Šitec — Maria Klemenčič, Milzberg — Kunstverein, Graz — Johan Kolar, St Pölten — Franc Hribar, Fiume — Franc Pausche, Minosotta — Fran Vintar, Blau — Agnes Kolenc, Vien — Niko Popovic, Motting — Anton Ratovan, Laibach — Eduard Markete, Krizinac.

Žitna cena v Novem mestu 12. novembra 1888.

Domače pšenice mernik 2 gld. — kr., Debelache (koruze) 1 gld. 40 kr., Soršice 1 gld. 60 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 40 kr., Ajde 1 gld. 10 kr., Ovs 70 kr., Krompirja 75 kr.

Loterijske srečke.

Gradec 27. oktobra	57	2	30	60	70
Trst 3. novembra	39	41	36	26	20
Gradec 10. „	63	63	22	25	53

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajeo.

Za zastavo „Dol. Sokola“ so do sedaj darovali:

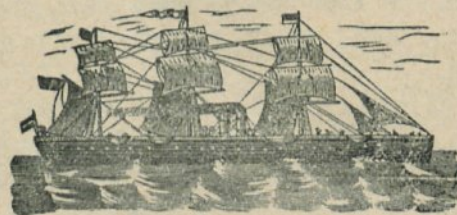
Prenos iz III. izkaza: 185 gl. 50 kr. IV. izkaz; Gg.: N. N., domoljub in rodoljub Metličan, Tover Amerika gl. 5-50 Ivan Gaberšek, podstarosta Savinjskega Sokola, Vransko 3 gl., Neimenovane gospodičine 2 gl., Tarokisti pri „Solncu“ Novomesto 1 gl. 16 kr., Ivan Müller in Luka Habač, Zagorje, vsak 1 gl., Lovro Verbič, Novomesto 1 gl., Anton Čok, Trst 1 gl., Josef Velovšek, Celje 1 gl., Ivan Mrak st., Josip Milač st., Ivan Stritar st., Julij Ivanetič, Karol Zupančič, vsak po 50 kr., Ivan Janežič 20 kr., France Majzelj 1 gl., vsi iz Zagorja; Vesela družba pri „Solncu“ Novomessto 30 kr. Skupaj 205 gld. 89 kr.

Vsem gspdč. in gg. darovalcem izreka tem potom svojó toplo zahvalo odbor „Dolenjskega Sokola“.

JOS. PAULIN

v Ljubljani, Marijin trg št. 2.

Koncesionirani glavni agent za potnike v Ameriko.

Prodaja vožnje karte s polno garancijo od Ljubljane po najbližnji poti in naravnost do vsakršnega kraja v Ameriko, po najnižji ceni in poštenu postrežbi. „Cena od Ljubljane do Amerike od 60 gld. naprej“.

Kdor želi po ceni, dobro, hitro in srečno potovati, naj se zanesljivo obrne name in naj pazi, da se ne pusti tujim agentom zapeljati.

Za Kranjce, Spodnje Štajerce in Hrvate je pot čez Ljubljano in Gorenjsko najboljša, najhitrejša in najcenejša, ker tu imajo le meji potniki mnogo znižano vožno ceno in moji uradniki sprejemajo v varstvo potnike na vsaki večji postaji in jim pomagajo zopet naprej.

Z natančnejim poukom se radovoljno služi. [132-5]

Moji potniki so še vsi srečno dosegli svoj namen.

Od Ljubljane do Amerike le 13 dni.

Za borštmarja ali vavpta

iščem službe. Sem oženjen, 40 let star in za to sposoben. Janez Kotar, Zelezen, Pošta Trebenj. fara Dobruče.

2 in pol let starega bika,

8 centov težkega, dober za pleme ali pa tudi mesarja, proda Janez Tisouc iz Gorenjega polja. [162]

ILUSTROVAN

NARODNI KOLEDAR

za leto 1889.

Uredil, izdal in založil DRAGOTIN HRIBAR.

Dobiva se v „Narodni Tiskarni“ in v bukvarni J. Giontinjevi v Ljubljani. — Cena 40 kr., po pošti 45 kr.

Vsébina: Popolen kalendarij, koledár, kateremu so pridejana tudi slovanska imena, in cerkveni koledar. Nadalje: Genealogija cesarske hiše. Sedanji vladarji evropski. Splošne določbe c. kr. pošte. Brzobjavni cenik. Lestvica za pristojbine kolekov. Sejmi na Kranjskem. — Zabavni del: Štiridesetletnica vladanja cesarja Frana Josipa I. Naši zasluzni možje. Božja potá Slovencev. Na sveti večer. Smešnice. — Naznanila.

[159-2]

Novomesto. — Natisnil J. Krajeo.